

Briselē, 18.4.2013
COM(2013) 225 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

Finansiāls atbalsts ēku energoefektivitātes uzlabošanai

(Dokuments attiecas uz EEZ)

{SWD(2013) 143 final}

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

Finansiāls atbalsts ēku energoefektivitātes uzlabošanai

(Dokuments attiecas uz EEZ)

SATURS

1.	Kādēļ sagatavots šis ziņojums?	4
2.	Ēkas Eiropā	4
3.	ES finansiālais atbalsts ēku energoefektivitātes uzlabošanai	4
4.	Starptautisko finanšu iestāžu (SFI) finansējums ēku energoefektivitātes uzlabošanai	7
5.	Valstu programmu finansējums ēku energoefektivitātes uzlabošanai	7
6.	Privātā sektora finansējums ēku energoefektivitātes uzlabošanai	8
7.	Kā varētu stimulēt ieguldījumu apjomu un uzlabot to lietderību?	8
8.	Secinājumi	12

1. KĀDĒL SAGATAVOTS ŠIS ZIŅOJUMS?

Ēku energoefektivitāte ir svarīgs ES energoefektivitātes politikas jautājums, jo gandrīz 40 % enerģijas galapatēriņa (un 36 % siltumnīcefekta gāzu emisiju) rodas mājokļos, birojos, veikalos un citās ēkās. Turklāt šim sektoram piemīt otrais lielākais neizmantotais un izmaksu ziņā efektīvākais enerģijas ietaupīšanas potenciāls tūlīt aiz paša enerģētikas sektora. Ēku energoefektivitātes palielināšanai ir arī svarīgi papildiegunumi, tostarp jaunas darbvietas, enerģētiskās nabadzības novēršana, labāka veselība un lielāka enerģētiskā drošība un rūpnieciskā konkurētspēja.

Šim ziņojumam ir divi uzdevumi. Pirmkārt, saskaņā ar Ēku energoefektivitātes direktīvas pārstrādātās redakcijas (2010/31/ES¹; turpmāk "ĒED") 10. panta 5. punktu Komisijai ir pienākums iesniegt analīzi par ES finansējuma un EIB un citu publisku finanšu iestāžu fondu lietderību un Savienības un valstu finansējuma koordināciju. Šajā ziņojumā ir izklāstīti galvenie analīzes rezultāti.

Otrkārt, jaunā Energoefektivitātes direktīva (2012/27/ES²; turpmāk "ED") nosaka dalībvalstīm pienākumu līdz 2014. gada aprīlim izveidot ilgtermiņa stratēģiju, lai mobilizētu ieguldījumus valsts ēku fonda renovācijā. ED arī nosaka, ka Komisijai jāpalīdz dalībvalstīm izveidot finansēšanas mehānismus, kuru mērķis ir palielināt energoefektivitāti. Tāpēc šā ziņojuma mērķis ir arī norādīt, kā varētu uzlabot finansiālā atbalsta mehānismus ēku energoefektivitātes palielināšanai.

Līdztekus šim ziņojumam ir sagatavots dienestu darba dokuments, kurā sniegta plašāka informācija par Eiropas ēku fondu un finansiālā atbalsta instrumentiem ES un atsevišķu valstu līmenī.

2. ĒKAS EIROPĀ

Eiropas ēku fonda analīze liecina, ka starp dalībvalstīm ir būtiskas atšķirības attiecībā uz ēku vecumu, veidu, īpašumtiesībām, renovācijas rādītājiem un energoefektivitāti. Tāpēc, lai gan valstu politikai un regulējumiem ir raksturīgi kopīgi elementi, šīs atšķirības ir jāņem vērā, nosakot pasākumus ēku fonda uzlabošanai. Nebūtu vietā visām dalībvalstīm piemērot vienu un to pašu pieeju.

3. ES FINANSIĀLAIS ATBALSTS ĒKU ENERGOEFEKTIVITĀTES UZLABOŠANAI

Eiropas Savienība jau daudzus gadus ar dažādu finansiālā atbalsta programmu palīdzību atbalsta ēku energoefektivitātes palielināšanu. Turpmākajā tabulā ir sniegts pārskats par galvenajiem instrumentiem un pieejamo finansējumu.

¹ OV L 153, 18.6.2010., 13. lpp.

² OV L 315, 14.11.2012., 1. lpp.

Finansējuma avots	Instrumenti/mehānismi	Kopējais pieejamais finansējums	Finansējums energoefektivitātes uzlabošanai
Kohēzijas politikas finansējums	Darbības programmas, tostarp finanšu instrumenti (piemēram, <i>JESSICA</i>)	Plānots 10,1 miljarda euro finansējums ilgtspējīgas enerģijas (atjaunojamo energoavotu un energoefektivitātes) atbalstam	Plānots 5,5 miljardu euro finansējums energoefektivitātes un koģenerācijas atbalstam un enerģijas pārvaldībai
Finansējums pētniecībai	7. pamatprogramma (piemēram, <i>Concerto, E2B PPP</i> un "Progresīvās pilsētas")	2,35 miljardi euro pētniecībai enerģētikas jomā	290 miljoni euro energoefektivitātes uzlabošanai
Paplašināšanās politikas finansējums	Starptautisko finanšu iestāžu (SFI) mehānismi (MVUFM, PFM, EFM)	552,3 miljoni euro (attiecīgi 381,5 + 117,8 + 53)	Aptuveni trešdaļa kopējā finansējuma — rūpniecības un ēku projektiem
Eiropas enerģētikas programma ekonomikas atveseļošanai (EEPEA)	Eiropas Energoefektivitātes fonds (EEF)	265 miljoni euro	70 % finansējuma paredzēts ieguldīt energoefektivitātē
Konkurētspējas un inovācijas programmu (KIP) finansējums	Programma "Saprātīga enerģija Eiropai" (tostarp <i>ELENA</i>) Informācijas un komunikācijas tehnoloģiju politikas atbalsta programma (IKT PAP)	Aptuveni 730 miljoni euro katrai programmai	Apmēram 50 % finansējuma paredzēts ieguldīt energoefektivitātes sekmēšanā visās nozarēs

1. tabula. Energoefektivitātes uzlabošanai paredzētais pašreizējās daudzgadu finanšu shēmas (2007–2013) finansējums³

Turpmākajās sadaļās ir sniegta papildu informācija par šiem instrumentiem.

3.1. Kohēzijas politikas finansējums

Pašreizējā 2007.–2013. gada plānošanas periodā aptuveni 10,1 miljards euro ir paredzēts ieguldījumiem ilgtspējīgā enerģijā visā ES, aptuveni 5,5 miljardi euro no šīs summas — ieguldījumiem energoefektivitātē. Energoefektivitātes uzlabošanai paredzētā finansējuma procentuālā daļa dažādās dalībvalstīs ir atšķirīga atkarībā no kopējā pieejamo fondu apjoma, valsts vajadzībām un katras dalībvalsts izvirzītajām prioritātēm. Līdz 2011. gada beigām gandrīz 3,8 miljardi euro bija piešķirti konkrētiem energoefektivitātes projektiem, ieskaitot apgrozāmos fondus, tātad īstenošanas rādītājs ir 68 %.

Pēdējo gadu pieredze liecina, ka dalībvalstis aizvien vairāk izmanto kohēzijas politikas finansējumu energoefektivitātes — it sevišķi ēku energoefektivitātes — palielināšanas pasākumiem un ka finanšu instrumenti tiek lietoti aizvien aktīvāk. Tomēr nav visaptverošu datu par šā finansējuma ietekmi uz enerģijas ietaupīšanu ēku sektorā.

3.2. Finansējums pētniecībai

Pašreizējā ES pētniecības un attīstības pamatprogrammā 2007.–2013. gadam energoefektivitātes uzlabošanai ir piešķirti 290 miljoni euro. Divi pētniecības projekti attiecas tieši uz ēku nozari:

³ Jāņem vērā, ka vairumā gadījumu nav bijis iespējams konstatēt, tieši kāda finansējuma daļa ir paredzēta ar ēkām saistītiem pasākumiem.

- publiskā un privātā sektora partnerībai "Ergoefektīvas ēkas" tika piešķirts 1 miljards euro, kas paredzēts zaļo tehnoloģiju popularizēšanai un ergoefektīvu sistēmu un materiālu izstrādei jaunām un renovētām ēkām (tostarp vēsturiskas nozīmes ēkām), lai ievērojami samazinātu to ergopatēriņu un CO₂ emisiju apjomu;
- iniciatīvas "CONCERTO" mērķis bija pierādīt, ka veselu ēku kopumu optimizēšana ir efektīvāka un izmaksā mazāk nekā katras ēkas optimizēšana atsevišķi. Kopš 2005. gada iniciatīvas ietvaros ar aptuveni 180 miljoniem euro ir līdzfinansēti projekti 58 kopumu optimizēšanai, tādējādi panākot aptuveni 310 000 tonnu CO₂ ietaupījumu gadā un kopējā elektroenerģijas patēriņa samazinājumu par 20 %.

3.3. Paplašināšanās finansējums ar SFI mehānismu starpniecību

Vairākas ES finansēšanas programmas tiek īstenotas sadarbībā ar starptautiskajām finanšu iestādēm (SFI). Šie starpnieciskie finanšu mehānismi⁴ tika izveidoti instrumenta *PHARE* ietvaros, un tie kombinē ES dotācijas ar SFI finansējumu. No visa piešķirtā ES finansējuma — aptuveni 550 miljoniem euro — aptuveni trešdaļa ir paredzēta ar ergoefektivitāti saistītiem projektiem rūpniecības un ēku sektoros.

Ergoefektivitātes programmu izveide tika pilnībā pabeigta 2010. gadā, un to ietvaros ir piesaistīti vērā ņemami ieguldījumi 518 miljonu euro apmērā, izmantojot 112 miljonus euro ES dotāciju atbalsta. Tā kā projekti ir savstarpēji visai atšķirīgi, nav pieejams visaptverošs pārskats par šo mehānismu ietekmi.

3.4. EEF

Eiropas Ergoefektivitātes fonds (EEF) ar līdzekļiem 265 miljonu euro apmērā tika izveidots 2011. gadā, un to finansēja Eiropas Savienība⁵, Eiropas Investīciju banka, Itālijas *Cassa dei Depositi e Presititi* un *Deutsche Bank*. Fonds nodrošina parāda, pašu kapitāla un garantijas instrumentus, kā arī tehniskā atbalsta dotācijas projektu izstrādes atbalstam. Aptuveni 70 % finansējuma ir paredzēti ergoefektivitātes projektiem, bet pārējais finansējums tiek piešķirts atjaunojamās enerģijas un nepiesārņojoša pilsētas transporta atbalstam. Fonda mērķis ir popularizēt tehnoloģijas, kuru lietderība jau ir pierādīta, un nostiprināt Eiropas ergopakalpojumu uzņēmumu (EPU) tirgu un ergoefektivitātes palielināšanas līgumu (EPL) izmantojumu. Šobrīd ir parakstīts viens projekts, savukārt vēl 39 projekti ir sagatavošanas posmā. Fonda lietderība tiks novērtēta 2013. gadā.

3.5. Saprātīga enerģija Eiropai II (SEE II)

SEE II programmas mērķis ir novērst ar tehnoloģijām nesaistītos šķēršļus tādu risinājumu inovācijai, ieviešanai, realizācijai un izplatīšanai, kas veicina ilgtspējīgu, drošu un cenas ziņā konkurētspējīgu enerģiju Eiropai. No kopējā budžeta 730 miljonu euro apmērā aptuveni 50 % ir piešķirti ergoefektivitātes atbalstam.

Attiecībā uz programmas lietderību tiek lēsts, ka 2009.–2011. gadā izraudzītie projekti stimulēja ieguldījumus ilgtspējīgā enerģijā, kuru kopējais apjoms pārsniedz 1500 miljonus euro. Aptuvenais fosilā kurināmā enerģijas ietaupījums un emisiju samazinājums visos šajos projektos bija vismaz 350 000 tonnu naftas ekvivalenta gadā un 1 200 000 tonnu CO₂ ekvivalenta gadā.

⁴ Ergoefektivitātes finansēšanas mehānisms (EFM), Pašvaldību finansēšanas mehānisms (PFM) un MVU finansēšanas mehānisms (MVUFM).

⁵ No ES budžeta fondam tika piešķirti 125 miljoni euro, ko papildināja 20 miljoni euro tehniskajam atbalstam un 1,3 miljoni euro informētības veicināšanas darbībām.

Eiropas vietējā enerģijas atbalsta (*ELENA*) mehānisms, kas tiek finansēts SEE II ietvaros, sniedz dotācijas vietējām un reģionālām publiskajām iestādēm, lai tās varētu sagatavot, strukturēt un sākt īstenot ieguldījumus energoefektivitātē un atjaunojamā enerģijā. Mehānisms tiek īstenots ar SFI starpniecību, un tas sedz līdz 90 % izmaksu par tehnisko atbalstu. No iniciatīvas sākuma līdz 2012. gada beigām mehānisma ietvaros kā projektu izstrādes finansējums tika piešķirts kopā 31 miljons euro.

ELENA–EIB mehānisma efektivitātes analīze liecina, ka sviras efekts attiecībā uz pašreizējiem projektiem ir 54 — respektīvi, vairāk nekā divkārt lielāks par prasīto (20) — un potenciāli piesaistāmo ieguldījumu apmērs varētu pārsniegt 1,5 miljardus euro. Tiek lēsts, ka parakstīto un apstiprināto projektu nodrošinātais enerģijas ietaupījums varētu sasniegt 919 GWh gadā, savukārt novērsto CO₂ emisiju apjoms — 588 357 tonnas gadā.

3.6. Informācijas un komunikācijas tehnoloģiju politikas atbalsta programma

Informācijas un komunikācijas tehnoloģiju politikas atbalsta programma (IKT PAP), kuras budžets ir 730 miljoni euro, tiecas stimulēt gudru un iekļaujošu izaugsmi, paātrinot inovatīvu digitālo tehnoloģiju un satura plašāku izplatību un efektīvāku izmantojumu pilsoņu, valstu pārvalžu un uzņēmumu vidū.

No 2007. līdz 2013. gadam pasākumiem energoefektivitātes un ilgtspējas jomā tika piešķirti vairāk nekā 74 miljoni euro — finansējums, par ko tika sākti 35 izmēģinājuma projekti un izveidoti 5 tematiskie tīkli. Projektos, kas attiecas uz ēkām, ir konstatēts energopatēriņa un CO₂ emisiju samazinājums līdz 20 % apmērā.

4. STARPTAUTISKO FINANŠU IESTĀŽU (SFI) FINANSĒJUMS ĒKU ENERGOEFEKTIVITĀTES UZLABOŠANAI

Līdztekus savai lomai ES finansēšanas programmu īstenošanā Eiropas SFI pārvalda arī pašas savus ieguldījumu instrumentus ēku energoefektivitātes uzlabošanai.

No 2008. gada līdz 2011. gada beigām Eiropas Investīciju banka (EIB) integrēja energoefektivitātes aspektu savos pasākumos, Eiropas Savienībā kopā piesaistot finansējumu 4,8 miljardu euro apmērā, no tā 1,7 miljardus euro — ēku sektorā. Attiecībā uz šo fondu izmantošanas lietderību tiek lēsts, ka ikgadējais emisiju samazinājums energoefektivitātes projektu dēļ ir 3523 ktCO₂e (vai 1005 ktCO₂e proporcionāli atbilstoši EIB finansējumam) 2010. gadā un 679 ktCO₂e (vai 379 ktCO₂e proporcionāli atbilstoši EIB finansējumam) 2011. gadā.

Eiropas Rekonstrukcijas un attīstības banka (ERAB) kopš 2002. gada ir sniegusi aizdevumus un kapitālfinansējumu 1,8 miljardu euro apmērā 104 energoefektivitātes projektiem Eiropas Savienībā. Kopējais šajā laikposmā tirgū piesaistītais apjoms ir 14,9 miljardi euro (t. i., finansējuma piesaiste aptuveni proporcijā 1:7). Attiecībā uz finansējuma lietderību tiek lēsts, ka ieguldījumi nodrošināja emisiju samazinājumu par 5 miljoniem tonnu CO₂ gadā. Saskaņā ar aplēsēm enerģijas ietaupījuma apjoms ir 1,8 Mtoe gadā.

Eiropas Padomes Attīstības banka (EPAB) kopš 2002. gada kopumā ir apstiprinājusi finansējumu aptuveni 2,4 miljardu euro apmērā projektiem, kas vismaz daļēji attiecas uz energoefektivitāti; vairāk nekā 1,9 miljardi euro ir veltīti tikai un vienīgi energoefektivitātes uzlabošanai. Nav datu par šā finansējuma lietderību.

5. VALSTU PROGRAMMU FINANSĒJUMS ĒKU ENERGOEFEKTIVITĀTES UZLABOŠANAI

Valstu pārvaldes ēku energoefektivitātes atbalstīšanai izmanto arī savu budžetu. Komisijai par daudziem esošajiem pasākumiem ir paziņots valsts energoefektivitātes rīcības plānu (VERP)⁶ un ĒED ietvaros. Šie ziņojumi liecina, ka ar ēkām saistīti pasākumi veido ļoti lielu daļu no ziņotā enerģijas ietaupījuma (piemēram, Itālijā — 58 %, Īrijā — 63 %, Slovēnijā — 71 % un Austrijā — 77 %). Vairāk nekā trīs ceturtdaļas ziņoto pasākumu ir mehānismi dotāciju un aizdevumu ar atvieglotiem nosacījumiem piešķiršanai, savukārt otrā lielākā pasākumu grupa ir nodokļu atvieglojumi. Tiek izmantoti arī tādi instrumenti kā energoefektivitātes palielināšanas līgumi, Kioto protokola noteiktā daudzuma vienību izmantošana un pienākumu noteikšana enerģijas piegādātājiem.

Tomēr reti kura dalībvalsts ir sniegusi detalizētu informāciju par valsts atbalsta pasākumu lietderību, tāpēc ir grūti izveidot labu pārskatu par to ietekmi. Tam par iemeslu galvenokārt ir *ex ante* energoefektivitātes mērķu, uzraudzības prasību un/vai *ex post* novērtēšanas trūkums. Turklāt, ja arī *ex ante* vai *ex post* novērtēšana tomēr notiek, šos novērtējumus ir grūti salīdzināt, jo tiek izmantoti dažādi rādītāji, mērīšanas metodes un savstarpēji neatbilstīgas instrumentu darbības jomas.

Attiecībā uz sasaisti ar ES finansējumu daudzas dalībvalstis ziņoja par kohēzijas politikas finansējuma izmantošanu ieguldījumiem VERP, un pašreizējie labas prakses piemēri liecina, ka ES fondi var stimulēt papildu ieguldījumus gan no valsts, gan no privātā sektora. Tomēr pieredze liecina, ka vajadzīga papildu kapacitāte, lai varētu optimāli plānot ieguldījumus.

25 energoefektivitātes finansiālā atbalsta mehānismu analīze liecināja, ka vissekmīgāko programmu pamatā ir preferenciāli aizdevumi, ko bieži vien papildina dotāciju un/vai tehniskā atbalsta pakete, bet ka to iedarbīgums ir atkarīgs ne vien no finanšu nosacījumiem, bet arī citiem faktoriem, tostarp administratīvo procedūru vienkāršības, iedzīvotāju informētības un finansēšanas noteikumu elastības.

6. PRIVĀTĀ SEKTORA FINANSĒJUMS ĒKU ENERGOEFEKTIVITĀTES UZLABOŠANAI

Privātais sektors nodrošina lielāko daļu finansējuma ēku energoefektivitātes projektiem. Līdztekus ēku īpašniekiem un iemītniekiem, kuri iegulda sava īpašuma un mājokļa uzlabošanā, interesi par šo sektoru izrāda arī komercbankas, kaut gan komercfinansējuma līmenis joprojām ir salīdzinoši zems.

Tomēr, tā kā daudzi privātīpašnieku ieguldījumi ir salīdzinoši neliela mēroga, turklāt ieguldījumu apmērs ir ļoti atšķirīgs, trūkst visaptveroša pārskata par ēku energoefektivitātes uzlabošanai atvēlētajiem līdzekļiem. Lai gan ieguldījumi nedzīvojamo ēku sektorā mēdz būt apjomīgāki, arī šajā sektorā trūkst drošu datu par to, kāds ir ēku energoefektivitātes sekmēšanas ieguldījumu mērogs.

7. KĀ VARĒTU STIMULĒT IEGULDĪJUMU APJOMU UN UZLABOT TO LIETDERĪBU?

Turpmākajās sadaļās ir ieskicēti pasākumi un iniciatīvas, ko veic vai varētu veikt iepriekš izklāstītās situācijas uzlabošanai. Norādīti arī viedokļi, ko ieinteresētās personas sniedza sabiedriskajā apspriešanās, kura noritēja no 2012. gada februāra līdz maijam⁷.

⁶ Uz VERP attiecas ziņošanas pienākums, kas paredzēts Direktīvā 2006/32/EK par enerģijas galapatēriņa efektivitāti un energoefektivitātes pakalpojumiem. Visi VERP (un to tulkojumi angļu valodā) ir pieejami http://ec.europa.eu/energy/efficiency/end-use_en.htm.

⁷ Apspriešanas jautājumi, atbildes uz tiem un rezultātu pārskats ir pieejams šajā tīmekļa vietnē: http://ec.europa.eu/energy/efficiency/consultations/20120518_eeb_financial_support_en.htm.

7.1. Tiesiskā regulējuma nostiprināšana

Nesen pieņemot Energoefektivitātes direktīvu, pārstrādājot Ēku energoefektivitātes direktīvu un paredzot vajadzīgos pasākumus Ekodizaina direktīvā un Energomarkējuma direktīvā, ēku energoefektivitātes jomā ir izveidots visaptverošs tiesiskais regulējums.

Daudzi sabiedriskās apspriešanas dalībnieki uzskata, ka plašāks ES regulējums šajā jomā šobrīd nav nepieciešams, līdztekus uzsverot, ka ir vajadzīgs ilgtermiņa redzējums un apņēmība panākt energoefektivitāti, taču daži aicina nospraust saistošus mērķus. Tā vietā daudzām ieinteresētajām personām svarīgs elements šķita esošo tiesību aktu vērienīga īstenošana un stingra piemērošana dalībvalstīs.

Tika sniegti arī citi ieteikumi, piemēram, atļaut izmantot PVN un plašāku nodokļu iekasēšanas režīmu, lai atbalstītu energoefektivitātes pasākumus un pakalpojumus, mainīt publiskā iepirkuma un valsts atbalsta noteikumus, lai atbalstītu energoefektivitāti, un ieviest ES mērogā vienotu sistēmu ēku energoefektivitātes aprēķināšanai un sertificēšanai.

Komisija rūpīgi **uzraudzīs regulējuma īstenošanu dalībvalstīs** un veiks visus vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu attiecīgā ES tiesiskā regulējuma pilnīgu ievērošanu. Komisija arī turpinās atvieglot paraugprakses apmaiņu starp dalībvalstīm, īstenojot **saskaņotus pasākumus ĒED un ED īstenošanai**.

Komisija **izskata jautājumu**, vai, ņemot vērā ED noteikumus, būtu jāpielāgo energoefektivitātes pasākumiem piemērojami **noteikumi par valsts atbalstu**, lai saglabātu skaidru sistēmu finanšu atbalsta sniegšanai energoefektivitātes pasākumiem.

Attiecībā uz publisko iepirkumu ED jau nosaka dalībvalstīm pienākumu **nodrošināt, ka centrālā valdība** (ar zināmiem nosacījumiem) **iegādājas tikai produktus, pakalpojumus un ēkas ar augstiem energoefektivitātes rādītājiem**, ja līguma vērtība pārsniedz Direktīvas 2004/18/EK⁸ 7. pantā noteiktās robežvērtības. Arī reģionālās un pašvaldību publiskās iestādes būtu jā mudina rīkoties tāpat.

Komisija pašlaik izstrādā **kopīgu ES mēroga sistēmu nedzīvojamo ēku energoefektivitātes sertificēšanai**, lai noteiktu kopīgu ES metodoloģiju nedzīvojamo ēku energoefektivitātes izteikšanai. Sistēmas pamatā būs pārskatīts ar ĒED saistīto CEN standartu kopums, un tas nozīmē unikālu izdevību brīvpriekšīgi saskaņot ēku energoefektivitātes sertifikāciju visā Eiropā.

7.2. Labāka piekļuve finansējumam

Lai gan pieredze ar ES finansiālo atbalstu bieži vien ir pozitīva, joprojām paveras plašas iespējas stimulēt atbalsta izmantošanu un uzlabot lietderību. To apliecināja sabiedriskajā apspriešanā paustie viedokļi — ES līmenī pieejamie instrumenti tika vērtēti pārlicinoši pozitīvi, savukārt negatīvu vērtējumu saņēma sarežģītās un birokrātiskās pieteikuma procedūras; tika uzsvērts, ka problēma ir informācijas trūkums par finansējuma saņemšanas iespējām, jo sevišķi pašvaldību līmenī.

Lai uzlabotu sistēmu, tika ieteikts palielināt kohēzijas fondu elastību (piemēram, kombinējot aizdevumus ar dotācijām), paredzēt lielākas iespējas nelielu projektu sasaistīšanai un vairāk informēt politikas veidotājus (jo sevišķi pašvaldību līmenī) par to, kā labāk izmantot ERAF finansējumu.

Ieinteresētās personas arī aicināja izmantot publiskos fondus, lai sniegtu tehnisko atbalstu, nodrošinātu aizdevumu piešķiršanu ar izdevīgiem nosacījumiem un stimulētu EPU/EPL tirgu, piemēram, nodrošinot finansējuma avotu pasākumiem, kas tiek veikti publiskā sektora ēkās.

⁸ OV L 134, 30.4.2004., 114. lpp.

Turklāt tika minēts, ka priekšnoteikums privātā sektora intereses palielināšanai šajā jomā ir objektīva, droša un standartizēta informācija ieguldītājiem par aizdevumu rādītājiem (piemēram, atmaksāšanās periodiem, ieguldījumu rentabilitāti, saistību neizpildes rādītājiem).

Savos priekšlikumos par nākamo daudzgadu finanšu shēmu (DFS) Komisija ir ierosinājusi **palielināt kohēzijas politikas finansējumu pasākumiem, kas palīdz virzīties uz ekonomiku ar mazām oglekļa dioksīda emisijām** (galvenokārt — paredzot 20 % ERAF līdzekļu energoefektivitātes un atjaunojamās enerģijas atbalstam attīstītākajos un pārejas reģionos, bet 6 % mazāk attīstītajos reģionos), **paplašināt finanšu instrumentu lietojumu un atcelt 4 % ierobežojumu atbalstam, ko piemēro ieguldījumiem ilgtspējīgas enerģijas sekmēšanai mājokļu sektorā.**

Turklāt Komisija 2013. gada pirmajā pusē izstrādās **tehniskās vadlīnijas par inovatīvu finanšu instrumentu izmantošanu**, lai veicinātu šādu instrumentu plašāku izmantošanu, labāku darbības koordinēšanu un īstenošanu.

Dalībvalstīm ir **jānodrošina, lai to darbības programmas, kas izstrādātas saskaņā ar jauno DFS, optimāli izmantotu kohēzijas politikas finansējumu ieguldījumiem energoefektivitātē** līdztekus valsts (un, iespējams, arī SFI) finansējumam.

Lai dalībvalstīm palīdzētu, Komisija 2013. gadā izstrādās **vadlīnijas par energoefektivitātes projektu atlasī un novērtēšanu kohēzijas politikas finansējuma kontekstā**, arī tāpēc, lai izveidotu standartizētāku pieeju.

ED dalībvalstīm rada iespēju radikāli mainīt līmeni, kādā tiek veikti ieguldījumi energoefektīvās ēkās, jo tā nosaka dalībvalstīm pienākumu līdz 2014. gada aprīlim izveidot **ilgtermiņa stratēģiju ieguldījumu mobilizēšanai valsts dzīvojamo ēku un komercplātību fonda renovācijā un atvieglot energoefektivitātes uzlabošanas pasākumu finansēšanas mehānismu izveidi**, lai pēc iespējas pilnvērtīgāk izmantotu dažādu finansēšanas plūsmu sniegtās priekšrocības.

Turklāt Komisija plāno arī turpmāk **atbalstīt palīdzību projektu izstrādē**, programmas "Apvārsnis 2020" ietvaros turpinot mehānisma *ELENA* darbību. Nākamā šīs palīdzības kārta būs pieejama **plašākam saņēmēju lokam** gan no publiskā, gan privātā sektora, lai atbalstītu inovatīvu ilgtspējīgas enerģijas finansēšanas mehānismu izstrādi un ieviešanu. Komisija līdztekus izveidos **uzraudzības un novērtēšanas sistēmu**, lai sekmētu energoefektivitātes ieguldījumu standartizāciju, tādējādi radot iespēju salīdzinoši novērtēt atbalstītos ieguldījumu projektus.

Komisijas mērķis ir stimulēt rūpniecības sektoru ieguldīt jaunā pētniecībā un inovācijā, lai iegūtu valsts pārvaldes vajadzībām piemērotus risinājumus, programmas "Apvārsnis 2020" ietvaros **atbalstot inovāciju publisko iepirkumu pirmskomercializācijas posmā un komercializācijas sākumposmā.**

7.3. Tirgus nepilnību novēršana

Pastāv daudzas tirgus nepilnības, kas kavē ēku energoefektivitātes uzlabošanu, — no tehniskiem un finansiāliem šķēršļiem līdz šķēršļiem, kas saistīti ar informētību un rīcības modeļiem. Izteikts vairākums sabiedriskās apspriešanas dalībnieku norādīja, ka vissteidzamāk būtu jānovērš finansiālie šķēršļi, jo īpaši augstās sākotnējās ieguldījumu izmaksas un ierobežota kredīta pieejamība, pārāk gari atmaksāšanās periodi un lieli kredītriski, īpašnieku un īrnieku vai nomnieku pretrunīgās intereses un problēmas, kas saistītas ar daudzdzīvokļu ēkām.

Tomēr vairākās atbildēs tika uzsvērts, ka dažādo šķēršļu salīdzinošā nozīmība ir atkarīga no dalībvalsts un sektora (piemēram, dzīvojamo ēku sektors, komercplatību sektors, publiskais sektors).

Turklāt daudzi dalībnieki norādīja, ka otrs šķērslis, kura novēršana būtu vissteidzamākā, ir nepietiekama pienācīgas un uzticamas informācijas pieejamība par enerģijas ietaupījumu un finansiālā atbalsta instrumentiem (ēku īpašniekiem, jomas profesionāļiem un finanšu sektoram), un šiem diviem šķēršļiem seko vajadzība pēc izglītības un apmācības un enerģijas ietaupījuma standartizēta pārraudzība.

ED nosaka dalībvalstīm pienākumu novērtēt tirgus šķēršļus un veikt vajadzīgos pasākumus, lai novērstu regulatīvos un neregulatīvos šķēršļus energoefektivitātes panākšanai, jo sevišķi saistībā ar ēkas **īpašnieka un īrnieka vai nomnieka pretrunīgajām interesēm** vai vairāku īpašnieku pretrunīgajām interesēm un **energoefektivitātes palielināšanas līgumu un citu neatkarīgu finansēšanas mehānismu ilgtermiņa izmantošanu uz līgumattiecību pamata**.

Konkrētiem apstākļiem pielāgotus padomus par finanšu atbalsta instrumentiem un tehniskajiem risinājumiem ēku energoefektivitātes uzlabošanai (īpaši padomus mājokļu īpašniekiem un MVU) būtu vēlams sniegt valsts, reģiona vai pašvaldības līmenī, taču Komisija noskaidros, vai ES līmenī sniegto informāciju varētu uzlabot (galvenokārt — izmantojot **tīmekļa portālu *Build UP***: www.buildup.eu).

Komisija 2013. gadā sāks pētījumu, kura mērķis ir iegūt **visaptverošu pārskatu par dalībvalstīs pieejamo finansiālo atbalstu energoefektivitātes uzlabošanai**, tādējādi iegūstot arī trūkstošo informāciju par finanšu pasākumu ietekmi uz ēku energoefektivitāti.

Komisija ir ierosinājusi nākamajā daudzgadu finanšu shēmā turpināt **atbalstu ar tehnoloģijām nesaistīto šķēršļu novēršanai**, izmantojot programmu "Apvārsnis 2020", kas paredz 2014.–2020. gadā piešķirt pētniecībai un inovācijai 6,1 miljardu euro iniciatīvas "Droša, nepiesārņojoša un resursefektīva enerģija" ietvaros. Liela daļa no šā budžeta tiktu veltīta ar tehnoloģijām nesaistītiem aspektiem un pašreizējo regulatīvo, finansiālo, tirgus un rīcības modeļu šķēršļu novēršanai prioritātes "Enerģētikas inovāciju ieviešana tirgū" ietvaros, turpinot programmas "Saprātīga enerģija Eiropai" sniegto pozitīvo pieredzi.

7.4. Energopakalpojumu tirgus stiprināšana

Energopakalpojumu tirgus turpmāku stiprināšanu bieži vien uzskata par vienu no efektīvākajiem veidiem, kā stimulēt energoefektivitātes pasākumus, īpaši sabiedrisku ēku un rūpniecības energoefektivitātes pasākumus. Šā tirgus uzņēmējdarbības modeļa pamatā ir energopakalpojumu sniegšana (t. i., enerģijas efektīva izmantošana, nevis pati enerģijas piegāde), bieži vien — izmantojot tā saukto energoefektivitātes palielināšanas līgumu (EPL) mehānismu. Saskaņā ar EPL pakalpojumu sniedzējs (t. i., energopakalpojumu uzņēmums jeb EPU) nodrošina energoefektivitātes uzlabojumus, finansējot sākotnējos ieguldījumus un pēc tam veicot refinansēšanu ar gūtajiem ietaupījumiem. Tas nozīmē, ka energoefektivitātes palielināšanas līgumus var uzskatīt par finanšu instrumentu, kas ļauj klientam uzlabot energoefektivitāti, izvairoties no sākotnējiem kapitālizdevumiem.

Vairākas ieinteresētās personas norādīja uz vajadzību aktīvāk atbalstīt EPU/EPL tirgu, piemēram, izveidojot vairāk aizdevumu garantiju sistēmu, izveidojot drošāku sertifikācijas sistēmu un palielinot uzticību EPL koncepcijai.

Ir konstatēts, ka publiskajā sektorā ārpusbilances finansēšanas potenciāls stimulē ieguldījumus sabiedriskajās ēkās, jo sevišķi saistībā ar pienākumu renovēt 3 % centrālās valdības ēku gadā.

Lai veicinātu EPU/EPL tirgus turpmāku attīstību, Komisija pakāpeniski īsteno **kampaņu energoefektivitātes palielināšanas līgumu un EPU atbalstīšanai un šo mehānismu kapacitātes palielināšanai visā Eiropā**. Kampaņas īstenošanas pamatelements ir uz centrālajām valdībām orientēti spēju veidošanas darbsemināri, ko organizē trīs partneri, tostarp EIB Eiropas publiskā un privātā sektora partnerības konsultāciju centrs (EPKC), uz reģionālajām struktūrām orientētā iniciatīva *ManagEnergy* un uz pašvaldību struktūrām orientētais Pilsētas mēru pakts.

8. SECINĀJUMI

Secinājumi pēc tuvākas iepazīšanās ar Eiropas ēku fondu, pašreizējiem finansiālā atbalsta pasākumiem ēku energoefektivitātes uzlabošanai un dažādajiem tirgus šķēršļiem ir šādi:

- ēku fonda, pieejamo finanšu atbalsta pasākumu un attiecīgo tirgus šķēršļu jomā situācija dalībvalstīs ievērojami atšķiras;
- lai gan ieguldījumi ēku energoefektivitātē pieaug un ir pieejami daudzi tādu instrumentu labākās prakses paraugi, kas ļauj panākt izmaksu ziņā efektīvus enerģijas ietaupījumus, ir pieejama tikai ierobežota informācija par dažādu finansiālā atbalsta pasākumu efektivitāti gan ES, gan valstu līmenī;
- joprojām nav novērsti nozīmīgi šķēršļi, kas kavē papildu ieguldījumus ēku energoefektivitātē, tostarp visām iesaistītajām personām raksturīgais informācijas un zināšanu trūkums par energoefektivitātes finansējumu; augstas sākotnējās izmaksas, salīdzinoši ilgi atmaksāšanās periodi un (šķietams) kredītrisks, kas saistīts ar ieguldījumiem energoefektivitātē; galīgo labumguvēju konkurējošās prioritātes.

Lai ES sasniegtu savus energoefektivitātes rādītājus 2020. gadam un īsteno tu savas vērienīgās ieceres gūt papildu ietaupījumus 2050. gada perspektīvā, ir katrā ziņā jāpalielina finansiālais atbalsts ēku energoefektivitātes uzlabošanai. Lai to panāktu, ir jānodrošina tiesiskā regulējuma pienācīga īstenošana, lielāka finansējuma pieejamība un galveno šķēršļu novēršana.

Kā īsi izklāstīts iepriekš, Komisija ir iesaistījusies daudzās iniciatīvās un darbībās šo mērķu sasniegšanai. Tomēr, ņemot vērā ēku fonda un sektora īpatnības un dalībvalstu pienākumu īstenošanu attiecīgos tiesību aktus un novērst valsts līmeņa tirgus šķēršļus, panākt vairāk izmaksu ziņā efektīvu ieguldījumu ir dalībvalstu ziņā.

Turklāt, tā kā ļoti svarīga ir individuāli pielāgota pieeja energoefektivitātes pasākumu finansēšanai, publiskajām iestādēm, finansētājiem un ēku sektoram katrā ziņā ir cieši jāsadarbjas.

Visbeidzot (bet ne mazāk svarīgi): ēku īpašnieki ir jāpārliecina par to, ka lielāka ēku energoefektivitāte sniedz dažādas priekšrocības — ne vien samazina izmaksas par enerģiju, bet arī palielina komforta līmeni un īpašuma vērtību. Tas varētu būt viens no svarīgākajiem šķēršļiem, kas jāpārvar ceļā uz Eiropas ēku energoefektivitātes palielināšanu. Taču makroekonomiskie iemesli tā rīkoties ir pārliecinoši, un būs vajadzīgi mērķtiecīgi stimuli un informētības veicināšanas pasākumi, lai mainītu attieksmi pret šo jautājumu. Ēku renovācijas ceļveži, kas dalībvalstīm jāizveido saskaņā ar jauno Energoefektivitātes direktīvu, šajā kontekstā ir svarīgs instruments, un tiem būtu tieši jāpievēršas šiem jautājumiem.

Komisija arī turpmāk iesaistīsies diskusijās ar dalībvalstīm un attiecīgajām ieinteresētajām personām par to, kā pārvarēt šķēršļus ieguldījumiem ēku energoefektivitātē un kā papildus uzlabot finansiālā atbalsta mehānismus ēku energoefektivitātes uzlabošanai.